

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 247/2018-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. novembra 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojmirá Mamojku v konaní o sťažnosti [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] [REDAKČIA] zastúpeného Advokátskou kanceláriou – JUDr. Stanislav Kaščák, s. r. o., Ulica 1. mája 1246, Vranov nad Topľou, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Stanislav Kaščák, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/1993, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČIA] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/1993 porušené boli.

2. Okresnému súdu Vranov nad Topľou p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/1993 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € (slovom desaťtisíc eur), ktoré mu j e Okresný súd Vranov nad Topľou p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Vranov nad Topľou j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 585,76 € (slovom päťstoosemdesiatpäť eur a sedemdesiatšesť centov) na účet jeho právnej zástupkyne Advokátskej kancelárie – JUDr. Stanislav Kaščák, s. r. o., Ulica 1. mája 1246, Vranov nad Topľou, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 247/2018 z 20. júna 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Vranov nad Topľou (ďalej aj „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 21/1993 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľ okrem podrobnej chronológie procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania zdôraznil, že do podania sťažnosti ústavnému súdu jeho

právna neistota trvá už takmer 24 rokov. Keďže ani po takej dlhej dobe nebolo napadnuté konanie právoplatne skončené, navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a taktiež, aby okresnému súdu preukázal konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

Okrem uvedeného sťažovateľ žiada, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 20 000 € a úhradu trov konania.

3. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 1034/2018 z 24. júla 2018 doručeným ústavnému súdu 30. júla 2018, ktorého súčasťou bolo aj vyjadrenie zákonného sudcu. V predmetnom prípise sa okrem iného uvádza: *„Pre úplnosť dodávame, že uvedenú právnu vec prejednávali viacerí sudcovia v dôsledku častých personálnych zmien na súde, táto právna vec bola dvakrát súdom I.stupňa rozhodnutá a opakovane zrušená.*

Ide o skutkovo a právne náročnú vec a ojedinelý prípad. Vecná stránka sporu je popísaná vo vyjadrení zákonnej sudkyne. Táto právna vec bola aj prerušená, pretože v inom konaní sa riešila otázka, ktorá mala podstatný význam pre posúdenie tejto právnej veci. V zrušujúcom uznesení bolo uvedené, že súd I.stupňa nemôže túto otázku riešiť prejudiciálne, ale musí jej predchádzať iné rozhodnutie súdu. Uvedeným stanoviskom je súd I. stupňa viazaný.

Pre úplnosť dodávame, že tunajší súd je dlhodobo personálne poddimenzovaný, čo má výrazný vplyv na zaťaženosť sudcov a vybavovanie vecí. Mesačný nápad vecí na sudcu civilného úseku je cca nad 40 vecí a sudcovia napriek vysokým výkonom, keďže mesačne rozhodnú a vybavujú aj 40 vecí, majú stále nerozhodnutých v senáte cca 400 vecí. Okresný súd Vranov nad Topľou opakovane žiadal o zvýšenie počtu sudcov ako aj vyšších súdnych úradníkov, o čom v prílohe predkladám poslednú žiadosť adresovanú Ministerstvu spravodlivosti SR, ktorej doposiaľ nebolo vyhovené. Poukazujeme na vysoký nápad nových vecí na jedného sudcu, napr. v roku 2017 je to vo všetkých agendách 919 vecí s tým, že v hlavných agendách je nápad 412 vecí. Jeden sudca v priemere vybavil 435 vecí

pri počte 11 sudcov. Pre porovnanie Okresný súd Piešťany má nápad aj vybavenosť vecí takmer o polovicu nižšiu, pri počte sudcov vo výkone 14. Nápad vecí na jedného sudcu je v hlavných agendách 233 vecí a vybavených 289 vecí. Už z tohto jedného príkladu je nepochybné, že zaťaženosť tunajšieho súdu je podstatne vyššia. Je to podobné aj v porovnaní s inými súdmi, ako je zrejmé z výsledkov okresných súdov za rok 2017, zverejnených na stránke Ministerstva spravodlivosti SR.“

4. K vyjadreniu okresného súdu k sťažnosti sťažovateľ zaujal písomné stanovisko v podaní doručenom ústavnému súdu 4. septembra 2018, v ktorom okrem iného uviedol:

„Sťažovateľ sa oboznámil s vyjadrením okresného súdu a nesúhlasí s jeho tvrdeniami. Vo viacerých rozhodnutiach Ústavného súdu SR bolo rozhodnuté, že personálne dôvody na strane súdu nie sú ospravedlnením pre vznik alebo akceptáciu prietáhov v súdnych konaniach (napr. II. ÚS 709/2016, í. ÚS 23/03, T. ÚS 119/03, I. ÚS 6/06). Ved' ani sťažovateľ tento stav dlhodobého poddimenzovania obsadenia Okresného súdu Vranov n. T. nevyvolal, ani nezapríčinil.

Konanie pred okresným súdom trvá tak dlho, že na pozemku, ktorý bol nezastavaným pozemkom (na začiatku konania) vyrástla stavba (dnešný stav).

Okresný súd vo vyjadrení spomína, že sťažovateľ vraj mári priebeh konania tým, že odchádza bezdôvodne z pojednávania. Sťažovateľ považuje za potrebné podať ústavnému súdu vysvetlenie : skutočne sťažovateľ jeden krát za celé trvanie konania odišiel z pojednávania - ktoré sa konalo pred okresným súdom dňa 16.11.2017, pretože žalovaní sústavne hovorili o inej stavbe, o iných nehnuteľnostiach (nie o tých - ktoré sú predmetom súdneho konania) a súd v tejto téme (o úplne nesúvisiacom predmete) spolu so žalovanými pokračoval. Preto sťažovateľ /žalobca/ sa dotazoval, či sa bude rozprávať o predmete konania alebo nie, a keď zistil že stále sa hovorí o iných témach ako sa má, potom odišiel preč z pojednávacej miestnosti. Toto sa stalo jeden jediný krát. Na preverenie tejto situácie, sťažovateľ navrhuje, aby sa ústavný súd oboznámil so zvukovým záznamom zo spomínaného pojednávania konaného dňa 16.11.2017. Skutočne okresný súd zastáva názor, že toto zapríčinilo trvanie konania počas doby vyše 25 rokov, dokonca možno až skoro 27 rokov ?

Sťažovateľ neviní z tohto stavu tú sudkyňu okresného súdu, ktorá má spis k dnešnému dňu pridelený, menovaná za súčasný stav nezodpovedá (je to už 7. sudca v poradí).

V každom ohľade súdne konanie trvá už veľmi dlho, a vznik prietáhov v konaní je podľa názoru sťažovateľa dostatočne preukázaný aj z chronologického prehľadu, ktorý vo svojom vyjadrení z 24.7.2018 podal okresný súd. “

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

6. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti bol aj tento prehľad procesných úkonov doterajšieho priebehu napadnutého konania, z ktorého vo vzťahu k predmetu sťažnosti boli relevantné tieto:

„- 20. jún 1991 – podaná žaloba podaná dňa 20.06.1991, vec bola pôvodne vedená pod sp. zn. 6C/468/1991

- dňa 31.1.1992 vytýčení pojednávania na deň 12.03.1992 čl. 15 dňa 12.3.1992 pojednávania odročené na deň 31.03.1992 čl. 17

- dňa 31.03.1992 vyhlásený rozsudok čl. 20 , ktorý bol vyhotovený dňa 20.5.1992 po predĺžení lehoty na vyhotovenie rozsudku

- dňa 19.5.1992 bol podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia

- dňa 20.5.1992 vydané uznesenie o nariadení predbežného opatrenia čl. 27

- podané odvolanie na čl. 31 zo dňa 8.6.1992 voči predbežnému opatreniu a doplnené dňa 15.6.1992

- dňa 2.6.1992 bolo podané odvolanie žalovanými voči rozsudku

- dňa 22.6.1992 bol spis zaslaný odvolaciemu súdu Krajský súd Košice

- Krajský súd Košice dňa 29.6.1992 vytýčil pojednávania na deň 21.07.1992 čl. 52

- zo dňa 21.07.1992 bol vydaný rozsudok KS KE sp. zn. 18Co/107/1992 na čl. 57

- predmetný spis s rozsudkom bol Okresnému súdu Vranov doručený dňa 4.8.1992

- dňa 4.9.1992 bolo podané dovolanie žalovanými na čl. 71, ktoré bolo dňa 11.9.1992 zaslané na vyjadrenie žalobcovi

- dňa 12.10.1992 bol spis zaslaný na Najvyšší súd SR. ktorý vydal Rozsudok sp. zn. 3 Cdo/90/1992 na čl. 79 zo dňa 24.11.1992

- z Najvyššieho súdu bol spis Okresnému súdu Vranov nad Topľou doručený dňa 5.1.1993 a vec bola pridelená [REDAKOVANÉ] a vedená pod sp. zn. 8 C 21/1993

- pojednávanie dňa 27.04.1993 odročené za účelom poskytnutia lehoty žalobcovi na rozšírenie žaloby

- dňa 11.5.1993 bol podaný návrh na vydanie predbežného opatrenia čl. 93, ktorý bol zamietnutý uznesením zo dňa 19.7.1993 čl. 101

- dňa 5.8.1993 bolo podané odvolanie voči zamietnutiu návrh na vydanie PO na čl. 103

- dňa 9.9.1993 bola podaná žiadosť [REDAKOVANÉ] o vylúčenie na čl. 110

- dňa 9.9.1993 bol spis predložený na Krajský súd Prešov o rozhodnutí o odvolaní a vylúčení [REDAKOVANÉ]

- dňa 4.11.1993 bol vrátený spis Z KS Prešov, uznesením KS Prešov zo dňa 26.10.1993 bolo potvrdené napadnuté uznesenie a bola vylúčená [REDAKOVANÉ] na čl. 112

- Dňa 1.6.1994 vydané uznesenie o prerušení konania do právopl. skončenia veci vedenej pod sp. zn. 8C/878/93 - čl. 118

- Dňa 1.10.1997, 8.12.97, 17.2.97, 20.9.2005 zisťovaný stav veci sp. zn. 8C/878/93

- 21.11.2005 z dôvodu zistenia úmrtia pôvodného žalobcu boli vyzvaní dedičia po žalobcovi, či vstupujú do konania po žalobcovi

- Pojednávanie v deň 12.5.2006 odročené na neurčito z dôvodu poskytnutia lehoty žalovaným na podanie stanoviska

- 30.10.2006 podaný návrh na pokračovanie v konaní

- Dňa 25.1.2007 pojednávanie odročené na 28.2.2007 za účelom obhliadky

- pojednávanie dňa 28.02.2007 čl. 165 odročené za účelom znaleckého dokazovania

- 15.05.2007 vydané uznesenie o ustanovení znalca čl. 167 - [REDAKOVANÉ]

- 6.7.2007 uznesenie o odvolaní znalca a ustanovení nového znalca čl. 176 [REDAKOVANÉ]

- 24.4.2008 uznesenie o uložení poriadkovej pokuty súdneho znalcovi čl. 181 pre nečinnosť

- 1.8.2008 podaný znalecký posudok čl. 198 a čl. 211

- 16.10.2008 doručený doplnený znalecký posudok
- 23.3.2009 odročené pojednávanie na neurčito
- 1.4.2009 uznesenie o ustanovení súdneho znalca - [REDACTED] čl. 235 pre účely doplnenia posudku
- 16.12.2009 uznesenie o znalečnom - [REDACTED] – 266
- Pojednávanie v deň 6.4.2010 odročené na neurčito za účelom mimosúdnej pokonávky
- Na pojednávaní dňa 28.5.2010 vydané uznesenie o prerušení konania do skončenia dedičského konania po nebohom žalobcovi [REDACTED] sp.zn. 5D/121/2010 čl. 288
- 20.1.2011 zisťovaný stav konania sp.zn. 5D/121/2011
- pojednávanie dňa 09.09.2011 odročené na neurčito za účelom osvedčenia aktívnej žalobcov z dôvodu úmrtia pôvodných žalobcov čl. 334
- 29.2.2012 predložená kópia žaloby o určenie nehnuteľnosti do dedičstva (sp.zn. 3C/215/2011)
- 15.5.2012 Uznesenie o prerušení konania do právopl. skončenia konania pod sp. zn. 3C/215/2011 čl. 340
- 11.7.2012 Odvolanie voči uzneseniu o prerušení konania na čl. 343
- 16.12.2013 doručené rozhodnutie o odvolaní KS Prešov a spis - potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa na čl. 358
- 7.1.2014 a 4.3.2014, 10.6.2014, 16.9.2014, 16.12.2014, 17.3.2015, 21.4.2015. 26.6.2015 zisťovaný stav spisu 3C/215/2011
- 8.10.2015 uznesenie o prerušení konania do konania vedeného na OS Vranov nad Topľou sp.zn. 4D 182/2015 (konanie o novo objavenom majetku).
- 16.12.2015 zisťovaný stav dedičského konania
- 17.5.2016 vytýčené pojednávanie na deň 05.08.2016 čl. 407
- Rozsudok 8C/21/1993-419 zo dňa 25.08.2016 - zamietnutie žaloby čl. 419
- 9.9.2016 Odvolanie žalobcu proti rozsudku na čl. 431
- 5.5.2017 predloženie spisu KSPO na rozhodnutie o odvolaní
- 6.9.2017 Uznesenie KS PO 8Co/71/2017 zo dňa 17.08.2017 na čl. 474 - zrušil rozsudok a vec vrátil na ďalšie konanie

- *Pojednávanie v deň 16.11.2017 odročené na neurčito za účelom upresnenia petitu žaloby žalobcom v zmysle pokynu odvolacieho súdu*
- *Pojednávanie v deň 15.3.2018 odročené na 17.5.2018.*
- *pojednávanie zo dňa 17.05.2018 odročené na neurčito za účelom podania znaleckého posudku*
- *uznesenie o ustanovení znalca zo dňa 11.06.2018 na čl. 510*
- *29.6.2018 sťažnosť žalovaných voči uzneseniu o ustanovení súdneho znalca zo dňa 29.06.2018 na čl. 515*
- *Po rozhodnutí o sťažnosti spis bude zaslaný znalcovi“*

III.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

9. Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne

sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

12. Povinnosťou súdov vyplývajúcou zo základného práva účastníkov súdneho konania na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov v kontexte medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky garantovať účastníkom súdneho konania právo na prerokovanie ich vecí v primeranej dobe (v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru) je zabezpečiť odstránenie stavu právnej neistoty osoby domáhajúcej sa rozhodnutia štátneho orgánu v primeranej dobe (III. ÚS 111/04, III. ÚS 11/05).

13. Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (obdobne III. ÚS 127/03, IV. ÚS 221/04).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) a Správneho súdneho poriadku.

17. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

18. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

19. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP

o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán, aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo § 183 ods. 1 prvej vety, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

20. Otázkou existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníkov konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (II. ÚS 74/97). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietaní porušenia práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

21. Predmetom konania pred okresným súdom, ktoré dosiaľ nebolo právoplatne skončené ani po takmer 24 rokoch, je rozhodovanie o návrhu na vypratanie nehnuteľností. Sťažovateľov právny predchodca zomrel 11. februára 2000, pričom sťažovateľ sa stal právnym nástupcom na základe dedenia. V súvislosti s uvedeným ústavný súd v okolnostiach danej veci pripúšťa určitú mieru vecnej zložitosti, čo však na druhej strane okresný súd nezbavuje zodpovednosti za stav napadnutého konania v čase rozhodovania o sťažnosti ústavným súdom. Ústavný súd konštatuje, že skutkovou ani právnou zložitou veci nie je možné ospravedlniť skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani po takmer 24 rokoch od jeho začatia.

22. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd z pohľadu prietáhov posudzuje priebeh napadnutého konania. Ústavný súd nezistil také okolnosti, ktoré by v súvislosti s dĺžkou konania bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľa. Pokiaľ sťažovateľ v priebehu napadnutého konania realizoval pri hájení svojich práv rôzne procesné úkony, ústavný súd poukazuje na svoju štandardnú judikatúru (napr. III. ÚS 242/03), podľa ktorej za prietahy vzniknuté v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba,

ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote postupom okresného súdu v napadnutom konaní podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol samotný postup okresného súdu.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že je z ústavnoprávneho hľadiska úplne neakceptovateľné a ničím ospravedlniteľné, že napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani po takmer 24 rokoch od jeho začiatku, čo svedčí o tom, že celý priebeh napadnutého konania bol neefektívny. Na uvedenom konštatovaní nič nemení ani skutočnosť, že napadnuté konanie bolo v určitých obdobiach prerušené do skončenia dedičského konania. Touto skutočnosťou, podľa názoru ústavného súdu nie je možné ospravedlniť doterajšiu dĺžku napadnutého konania

24. V rámci svojej judikatúry už ústavný súd vyslovil, že napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných prietahov – treba prihliadnuť aj na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (III. ÚS 18/00). Ústavný súd preto pri svojom rozhodovaní v súlade so spomínanou judikatúrou prihliadol aj na skutočnosť, že do založenia jurisdikcie ústavného súdu 15. februára 1993 predmetné konanie trvalo takmer 2 roky (návrh bol právnym predchodcom sťažovateľa podaný na okresnom súde 20. júna 1991).

25. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ ako právny nástupca pôvodného navrhovateľa, ktorý v priebehu konania zomrel (11. február 2000), vstúpil do konania prebiehajúceho na okresnom súde od 20. júna 1991. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju predchádzajúcu judikatúru (I. ÚS 52/01), podľa ktorej navrhovateľa

môžu uplatňovať právo na konanie bez zbytočných priet'ahov aj pre štádium konania, ktoré predchádzalo zmene účastníkov.

26. Ústavný súd vo svojej predchádzajúcej judikatúre už poukázal na to, že nielen nečinnosť, ale aj neefektívna, resp. nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

27. Ako už bolo uvedené v súvislosti s posudzovaním dĺžky napadnutého konania, ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre vyslovil, že z ústavnoprávneho hľadiska je neprijateľné, aby právna neistota v konaní pred všeobecným súdom nebola odstránená ani po uplynutí takmer 24 rokov od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08).

28. Pokiaľ okresný súd ospravedlňoval svoju nečinnosť opakovanou resp. viacnásobnou zmenou zákonného sudcu, túto argumentáciu ústavný súd v zmysle svojej stabilnej judikatúry neakceptoval, pretože uvedené nezabavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v konaní.

29. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zmyslom a účelom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je zaručiť každému reálny prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu o veci konať a rozhodnúť (m. m. I. ÚS 62/97, II. ÚS 26/96). K porušeniu základného práva na súdnu ochranu by došlo vtedy, pokiaľ by komukoľvek bola odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu (žalobe) fyzickej osoby alebo právnickej osoby (napr. I. ÚS 35/98).

30. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy má kľúčové postavenie medzi právami ustanovenými v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy nazvanom „Právo na súdnu a inú právnu ochranu“ (čl. 46 až čl. 50 ústavy) a jeho ochrana v zásade predchádza ochrane priznanej prostredníctvom ďalších základných práv ustanovených

v tomto oddiele ústavy. Na základe vzájomnej súvzťažnosti medzi týmito základnými právami možno dospieť v konkrétnom prípade aj k záveru, podľa ktorého závažné porušenie niektorého zo základných práv ustanovených v čl. 46 až čl. 50 ústavy má za následok aj porušenie iného základného práva zaručeného v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy. Osobitne tento záver podľa názoru ústavného súdu platí o potenciálnom porušení základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a to vzhľadom na jeho spomínané kľúčové postavenie v tejto skupine základných práv, a preto ak napr. porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) prekročí takú intenzitu, že to signalizuje zo strany príslušného všeobecného súdu až odmietnutie možnosti domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, tak možno urobiť záver o tom, že takýmto postupom súdu došlo, resp. dochádza aj k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

31. Opierajúc sa o uvedené a berúc do úvahy doterajší priebeh napadnutého konania, ktoré dosiaľ nebolo právoplatne skončené ani po takmer 24 rokoch od jeho začatia, ústavný súd uzavrel, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré svojou intenzitou nadobudlo aj charakter porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

IV.

32. Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu porušené, prikázal mu, aby v záujme zavŕšenia ochrany

označených práv vo veci konal bez prietáhov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

33. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

34. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

35. Sťažovateľ žiada aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 10 000 € z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázal najmä na doterajšiu z ústavnoprávneho hľadiska neakceptovateľnú dĺžku napadnutého konania.

36. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

37. S prihliadnutím najmä na doterajšiu neakceptovateľnú dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 8 C 21/1993 a berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 10 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

38. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom Advokátskou kanceláriou JUDr. Stanislav Kaščák, s. r. o. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

39. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2017, ktorá bola 921 €.

40. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Úhrada za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2018 predstavuje spolu s režijným paušálom (3 x 9,21 €) sumu 488,13 €. Právna zástupkyňa sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty [ďalej len „DPH“ (na základe predloženej fotokópie osvedčenia o registrácii pre DPH)], preto bola uvedená suma zvýšená o DPH vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 585,76 €.

41. Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu.

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. novembra 2018